

ریاست جمهوری

سازمان برنامه و بودجه کشور

مرکز آمار ایران

گزارش تحلیلی تاثیر حذف ارز ترجیحی

گزارش ۳ - تاثیر متقابل افزایش یارانه و افزایش قیمت ها

تهیه کنندگان گزارش:

شکوفه قصوری

مهرنوش قاسمی غنچه نازی

۱. مقدمه

پس از سیاست دولت مبنی بر حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی و آغاز مرحله جدید آزادسازی قیمت‌ها، قیمت کالاهای اساسی مشمول افزایش قیمت شد. از سوی دیگر برای آن که اثر افزایش قیمت‌ها کاهش یابد، دولت یارانه معیشتی افراد و خانوارها را افزایش داد.

در دو گزارش ۱ و ۲ تاثیر حذف ارز ترجیحی با توجه به افزایش یارانه معیشتی و افزایش قیمت‌ها بر روی شاخصهای نابرابری مورد بررسی قرار گرفت.

در این گزارش تاثیر متقابل افزایش قیمت‌ها و افزایش یارانه معیشتی بر هزینه و درآمد خانوار مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

همچنین با توجه به افزایش قیمت‌ها ما به التفاوت مورد نیاز برای حفظ قدرت خرید در سال ۱۴۰۱ نسبت به سال ۱۴۰۰ محاسبه و ارایه شده است.

۲. تغییرات هزینه خانوار پس از حذف ارز ترجیحی

پس از حذف ارز ترجیحی برخی کالاهای اساسی قیمت این کالاها به صورت مستقیم و قیمت کالاهای مرتبط با این اقلام به صورت غیر مستقیم افزایش یافت. افزایش قیمت کالاها با توجه به مقدار و نوع کالا در دهک‌های مختلف، متفاوت خواهد بود. همان گونه که در گزارش دو اشاره شد با ثابت نگه داشتن مقدار مصرف افراد در دهک‌های هزینه‌ای سال ۱۴۰۰ و افزایش هزینه‌ها بر اساس تورم دهکی پیش بینی شده برای سال ۱۴۰۱، هزینه‌های سال ۱۴۰۱ در دهک‌های هزینه بدست آمد. سپس با توجه به یارانه معیشتی پرداختی به خانوارها که برای دهک‌های اول تا سوم ماهانه ۴۰۰ هزار تومان و دهک‌های چهارم تا نهم ماهانه ۳۰۰ هزار تومان بوده، مابه تفاوت هزینه سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ بدست آمد (جدول ۱).

با توجه به افزایش درآمدها در سال ۱۴۰۱ بخشی از این افزایش هزینه‌ها از طریق درآمد جبران خواهد شد. اما بخش دیگر آن نیازمند پرداخت کمک معیشتی دولت به خانوارهاست.

در کل کشور برای آن که خانوارهای دهک اول در سال ۱۴۰۱ در وضعیت ثابت سال ۱۴۰۰ باقی بمانند، می‌بایست درآمد سرانه ماهانه ۴۰۰،۸۸۹ تومان افزایش یابد. در صورتی که مقدار افزایش درآمد برای دهک اول حتی صفر باشد، یارانه پرداختی دولت (ماهانه ۴۰۰ هزار تومان) توانسته تمامی این افزایش هزینه را پوشش دهد.

با بالا رفتن دهک هزینه افراد، میزان هزینه نیز افزایش می‌یابد. ما به التفاوت هزینه ۱۴۰۱ نسبت به سال ۱۴۰۰ برای هر نفر در دهک دهم کل کشور، ۲،۵۵۰،۳۳۲ تومان است که با توجه به عدم پرداخت یارانه به افراد حاضر در این دهک، تمامی این تفاوت هزینه‌ای می‌بایست از طریق افزایش درآمد جبران شود.

در مناطق شهری نیز پرداختی کمک معیشتی دولت به افراد حاضر در دهک اول موجب شده که این پرداختی تمامی افزایش هزینه‌ها (ماهانه سرانه ۳۹۷،۶۹۸ تومان) را در این دهک جبران نماید.

افزایش هزینه‌ها برای افراد در دهک دهم مناطق شهری ۲،۵۰۲،۵۴۲ تومان است که در صورت عدم دریافت یارانه کمک معیشتی، برای آن که قدرت خرید سال ۱۴۰۰ حفظ شود، تمامی افزایش هزینه از افزایش درآمد می‌بایست جبران شود.

در مناطق روستایی با توجه به پایین‌تر بودن هزینه خانوارها متوسط افزایش هزینه‌ها در سال ۱۴۰۱ نسبت به ۱۴۰۰ برای هر نفر در دهک اول ماهانه ۲۳۸،۰۵۱ تومان است که کمک معیشتی پرداختی توسط دولت نه تنها این و برای هر نفر افزایش هزینه را پوشش داده، بلکه میزان پرداختی موجب بهبود وضعیت رفاهی نسبت به سال ۱۴۰۰ نیز شده است.

خانوارهای دهک دهم در مناطق روستایی به میزان سرانه ماهانه ۱،۳۵۶،۱۳۹ تومان افزایش هزینه در سال ۱۴۰۱ نسبت به سال ۱۴۰۰ داشته‌اند که قطعاً برای این افراد بخشی با کمک یارانه معیشتی پرداختی جبران شده و بخش دیگر از افزایش درآمد جبران خواهد شد.

در جدول ۲ متوسط افزایش هزینه‌های ماهانه سرانه برای آنکه قدرت خرید سال ۱۴۰۰ در سال ۱۴۰۱ حفظ شود، نشان داده شده است.

متوسط افزایش هزینه سرانه ماهانه در سال ۱۴۰۱ با توجه به تورم دهکی پیش‌بینی شده برای این سال، ۸۴۹،۱۱۸ تومان در ماه و ۱۰،۱۸۹،۴۲۱ تومان در سال است که فرد بتواند مصرف سال ۱۴۰۰ خود را داشته باشد. این رقم در مناطق شهری و روستایی به ترتیب ۱،۰۳۳،۵۸۷ و ۵۹۷،۱۹۹ تومان سرانه ماهانه برای حفظ قدرت خرید می‌باشد.

پیوست ۱ - جداول

تأثیر حذف ارز ترجیحی بر شاخص‌های توزیع درآمد (گزارش ۳) .....

جدول ۱- افزایش هزینه در سال ۱۴۰۱ نسبت به ۱۴۰۰ در هر یک از دهک‌های هزینه (سرانه / ماهانه / تومان)

شرح	کل کشور	شهری	روستایی
دهک اول	۴۰۰,۸۸۹	۳۹۷,۶۹۸	۲۳۸,۰۵۱
دهک دوم	۵۲۳,۴۳۹	۵۱۱,۴۴۴	۳۱۰,۵۶۳
دهک سوم	۶۲۱,۴۵۰	۵۹۸,۰۲۷	۳۵۷,۵۸۱
دهک چهارم	۶۸۹,۱۳۲	۶۷۲,۳۷۳	۳۹۲,۵۳۷
دهک پنجم	۷۸۵,۲۸۲	۷۸۳,۱۸۵	۴۴۲,۸۷۷
دهک ششم	۹۰۱,۱۱۶	۸۸۶,۶۸۶	۴۹۲,۷۲۲
دهک هفتم	۱,۰۴۱,۵۶۸	۱,۰۳۰,۱۲۷	۵۶۳,۲۴۱
دهک هشتم	۱,۲۲۴,۳۶۳	۱,۱۷۹,۴۸۱	۶۵۳,۶۱۹
دهک نهم	۱,۵۰۳,۳۱۳	۱,۴۵۹,۸۸۶	۷۹۰,۴۲۳
دهک دهم	۲,۵۵۰,۳۳۲	۲,۵۰۲,۵۴۲	۱,۳۵۶,۱۳۹

جدول ۲- متوسط افزایش ماهانه هزینه‌ها در سال ۱۴۰۱ نسبت به سال ۱۴۰۰ (سرانه / ماهانه / تومان)

شرح	کل کشور	شهری	روستایی
متوسط تفاوت هزینه	۸۴۹,۱۱۸	۱,۰۳۳,۵۸۷	۵۹۷,۱۹۹